

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 126

van **WILFRIED VANDAELE**

datum: 15 april 2022

aan **BENJAMIN DALLE**

VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

Zender Russia Today - Uitzendverbod in Vlaanderen

De oorlog in Oekraïne maakt heel wat los. Regeringsleiders stonden te wachten in de rij om de inval van Rusland te veroordelen en zich naar de juiste kant van de geschiedenis te reppen. De EU nam een hele reeks sancties, opende de grenzen voor vluchtelingen en is zelfs bereid voor het eerst in haar geschiedenis wapenleveringen te faciliteren.

Op vlak van media nam de Europese Commissie het voortouw in het verbannen van Russia Today van Europese televisieschermen omdat de zender desinformatie zou verspreiden. De minister pikte dat Europese initiatief snel op en gaf de VRM (Vlaamse Regulator voor de Media) de opdracht te onderzoeken of ook bij ons RT van het scherm kan worden geweerd. RT is beschikbaar via internet en wordt voor televisie verdeeld door dienstenverdelers Telenet en satelliettelevisieaanbieders zoals TV Vlaanderen. Dat Russia Today het niet altijd even nauw neemt met journalistieke deontologie is genoegzaam bekend en soms zelfs een understatement. Niettemin is de oproep van de minister opmerkelijk omdat hij tot nu toe aangaf in de strijd tegen desinformatie vooral in te zetten op sensibilisering, preventie en mediawijsheid.

Uiteindelijk vroeg de federale Conferentie van telecommunicatie- en mediaregulatoren aan Telenet om de uitzending van Russia Today op te schorten. Telenet is daar op ingegaan. Intussen is ook een flink deel van de website van Russia Today niet meer toegankelijk. Teksten zijn nog leesbaar, audiovisueel materiaal lijkt niet langer beschikbaar. Onder meer Youtube heeft beslist het kanaal van Russia Today af te sluiten. Een gevolg is wel dat we niet langer een kritische evaluatie kunnen maken van welke informatie Russia Today verspreidt.

1. Heeft de minister ook zelf contact opgenomen met Telenet, dat Russia Today verdeelt, met de vraag om de uitzendingen stop te zetten en wat was de reactie van dit bedrijf?
2. Is Russia Today nog beschikbaar in Vlaanderen via satellietverbinding?
3. Wie neemt de uiteindelijke beslissing om de website van Russia Today (deels) te blokkeren? Wordt Vlaanderen of de VRM daarbij betrokken?
4. Is de minister van mening dat het een goede zaak is dat vrije en kritische informatiegaring op deze manier wordt belemmerd?
5. Welke decreetale mogelijkheden heeft de minister om een buitenlandse zender uit de ether te halen of de toegang tot Vlaamse huiskamers via internet te ontzeggen? Werkt hij aan bijkomende mogelijkheden in het kader van de optimalisering van het Mediadecreet? Zo ja, welke?

6. Welke voorzorgen bouwt de minister in om er voor te zorgen dat deze stap geen precedents schept, de grootst mogelijke uitzondering blijft en niet de regel wordt?

BENJAMIN DALLE

VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

ANTWOORD

op vraag nr. 126 van 15 april 2022

van **WILFRIED VANDAELE**

1-3. Voor alle duidelijkheid is het belangrijk dat ik nog eens de chronologie van het optreden tegen desinformatie en propaganda op Russia Today en Sputnik, door de Europese Unie en op het Vlaamse niveau schets.

27 februari

Op 27 februari verklaarde de voorzitter van de Europese Commissie, mevrouw Ursula von der Leyen, dat ze de sancties tegen Rusland wilde verstrengen. Naast het leveren van wapens en ander materiaal aan Oekraïne en het sluiten van het EU-luchtruim voor de Russische luchtvaart kondigde zij ook aan dat de mediamachine van het Kremlin in de EU zou verboden worden en dat de EU instrumenten zou ontwikkelen om hun giftige en schadelijke desinformatie in Europa te verbieden.

Op diezelfde dag heb ik aan de Vlaamse Regulator voor de Media, met respect voor de onafhankelijkheid van de VRM, gevraagd om te bekijken of en welke maatregelen er getroffen zouden kunnen worden om de distributie van Russia Today, dat via Telenet werd verdeeld, stop te zetten.

Ik heb een gelijkaardige vraag gesteld aan de Europese Commissie en de Britse overheid.

Ik heb contact gehad met Telenet met de vraag hoe zij naar de distributie van Russia Today kijken.

Als minister van media ben ik uiteraard niet bevoegd om aan een dienstenverdelers te vragen om de uitzendingen van een omroep stop te zetten.

28 februari

De Belgische mediaregulatoren (VRM, CSA, Medienrat en BIPT) hebben op 28 februari gezamenlijk aan Telenet gevraagd om alle nodige maatregelen te nemen om de doorgifte van Russia Today te staken.

Dezelfde dag heeft Telenet met onmiddellijke ingang de distributie van Russia Today tijdelijk opgeschort.

1 maart

Op 1 maart heeft de Raad van de EU beslist om verdere sancties te ondernemen tegen de Russische invasie in Oekraïne

- o d.m.v. Verordening (EU) 2022/350 van de Raad van 1 maart 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 833/2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, en
- o d.m.v. Besluit (GBVB) 2022/351 van de Raad van 1 maart 2022 tot wijziging van Besluit 2014/512/GBVB betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren.

In uitvoering daarvan zal de EU de omroepactiviteiten van Sputnik en Russia Today in de EU of gericht op de EU, zo snel mogelijk opschorten, en dit tot de agressie tegen Oekraïne beëindigd wordt en totdat de Russische Federatie en haar staatsmedia-bedrijven ophouden met het verspreiden van desinformatie en het manipuleren van informatie gericht tegen de EU en haar lidstaten.

Op 1 maart hebben de Commissarissen Vera Jourova en Thierry Breton de mediaregulatoren van de lidstaten tijdens een bijzondere vergadering van ERGA (European Regulators Group for Audiovisual Media Services) opgeroepen om de aangekondigde sancties onmiddellijk toe te passen.

2 maart

De voormelde Verordening en het voormelde Besluit werden op 2 maart in het Publicatieblad van de Europese Unie gepubliceerd. Ze traden op dezelfde dag in werking en werden rechtstreeks van toepassing in alle Europese lidstaten.

Dit betekent dat het verboden is om Russia Today en Sputnik te verspreiden of ter beschikking te stellen ongeacht het middel, bijvoorbeeld via kabel, satelliet, IP-TV, internetproviders, internetplatforms of applicaties voor het delen van video's. Sinds 2 maart mag Russia Today dus niet meer beschikbaar zijn in Vlaanderen via satellietverbinding.

De Belgische mediaregulatoren hebben op 2 maart de internetproviders op de Verordening gewezen en gevraagd de nodige maatregelen te nemen om die na te leven. In elk geval is het niet aan de VRM om de Vlaamse ISP's te verplichten om websites te blokkeren.

7 maart

EU ministers voor cultuur, audiovisuele zaken en media hebben in de marge van een informele raad op 7 maart een verklaring gepubliceerd waarin zij onder meer steun betuigen aan alle media en journalisten die zich inspinnen om de aanhoudende militaire agressie tegen Oekraïne op onafhankelijke en onpartijdige wijze te verslaan. In deze verklaring bevestigen zij hun gehechtheid aan de vrijheid van meningsuiting, mediavrijheid en pluralisme en stellen zij de voortdurende informatiemanipulatie en desinformatiecampagnes aan de kaak waartegen de burgers die door deze militaire agressie worden geraakt, moeten worden beschermd.

4 april

Op de EU Raad Cultuur en Audiovisuele Zaken vroeg de Oekraïense minister van Cultuur om een verdere uitbreiding van de EU-sancties tegen Russische propagandakanalen. Enkele lidstaten steunden de oproep tot versterking van de sancties tegen meerdere Russische mediakanalen en tot versterking van de strijd tegen Russische propagandakanalen in de EU. Anderen hebben voor voorzichtigheid gepleit in deze kwestie. Het debat loopt nog.

8 april

Naast het opschorten van de doorgifte in de EU van Russia Today en Sputnik heeft de EU, in het 5de sanctiepakket, ook verschillende individuele 'propagandisten' op de sanctielijst gezet. Het gaat o.a. om individuen achter bepaalde mediabedrijven waarvan de tegoeden bevroren worden en de reisvrijheid beperkt wordt. Daarmee worden ook (indirect) bepaalde mediabedrijven aangepakt zonder meteen hun doorgifte te beperken.

4 mei

Op 4 mei legde Commissievoorzitter Ursula von der Leyen een zesde sanctiepakket n.a.v de oorlog tussen Rusland en Oekraïne op de onderhandelingstafel van de lidstaten. Dit pakket omvat onder meer een voorstel voor uitbreiding van de mediasancties. Het is afwachten hoe dit pakket definitief vorm zal krijgen in de lopende onderhandelingen.

4. Laat mij allereerst benadrukken dat ik mij aansluit bij de krachtige veroordeling door de Europese Unie van de ongekende en ongerechtvaardigde militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne.

De onwettige militaire acties van Rusland vormen een flagrante schending van het internationaal recht. Het is duidelijk dat deze extreme/uitzonderlijke/bijzonder gewelddadige context om bepaalde drastische ingrepen vraagt.

De vrijheid van meningsuiting is een belangrijke waarde, maar kan niet misbruikt worden voor het voeren van oorlogspropaganda en *hate speech* via staatszenders. Om de agressie tegen Oekraïne te rechtvaardigen en te ondersteunen, verspreidt de Russische Federatie voortdurend en gecoördineerd propaganda die is gericht op het maatschappelijk middenveld in de Europese Unie en de buurlanden, waarbij de feiten ernstig worden verdraaid en gemanipuleerd.

Dergelijke acties vormen een aanzienlijke en rechtstreekse bedreiging voor de openbare orde en veiligheid van de Unie.

De uitzendingen van Russia Today en Sputnik in de Europese Unie moeten stoppen, zodat zij desinformatie en propaganda niet langer kunnen gebruiken als wapen ter verantwoording van de Russische inval in Oekraïne.

Ik benadruk dat deze acties in de eerste plaats deel uitmaken van een breder pakket aan sancties. Het gaat niet om een losstaand initiatief tot monddood maken van bepaalde informatiekkanalen. Het verbod is niet onbeperkt in de tijd, maar blijft wel gelden totdat de agressie tegen Oekraïne is beëindigd en totdat de Russische Federatie en de daarmee verbonden mediakanalen ophouden met propaganda tegen de Unie en haar lidstaten.

Deze maatregelen beletten de getroffen mediakanalen Russia Today en Sputnik en hun personeel niet om in de Unie andere activiteiten uit te oefenen dan uitzendingen, zoals onderzoek en interviews.

Ik hoop dat de sancties inzake Russische media gauw kunnen worden opgeheven.

5. De rechtsgrond voor het actueel schorsen van de verspreiding van Russia Today is niet gelegen in het Mediadecreet, noch in de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten, maar wel in de Verordening (EU) 2022/350 en in het Besluit (GBVB) 2022/351 van de Raad van 1 maart 2022, waarin de bestaande sancties van de Europese Unie tegen Rusland worden uitgebreid.

Het Mediadecreet bevat wel een procedure in artikel 40/1 die de VRM toelaat om de doorgifte van een omroep die onder de bevoegdheid van een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat in de Europese Economische Ruimte valt, te schorsen. De procedure, gebaseerd op artikel 3 van de Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten werd in Vlaanderen nog nooit toegepast. Estland, Letland en Litouwen hebben dit artikel wel al ingeroepen om de doorgifte van een aantal Russische en Wit Russische programma's te schorsen.

Tegen een omroep die niet onder de bevoegdheid van een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat in de Europese Economische Ruimte valt, kan de Vlaamse Regulator voor de Media niet optreden op basis van artikel 40/1 van het Mediadecreet.

Voor doorgifte van zenders die niet onder controle van een lidstaat van de Europese Unie of een lidstaat uit de Europese Economische Ruimte vallen moet de VRM toestemming geven aan dienstenverdelers. Zo'n toestemming kan steeds worden ingetrokken.

Ik werk niet aan bijkomende mogelijkheden in het kader van de herziening van het Mediadecreet. Er zijn voldoende mogelijkheden binnen de bestaande regelgeving.

6. Het schorsen van de doorgifte van een omroepprogramma moet inderdaad de grootst mogelijke uitzondering blijven. Om die reden voorziet artikel 3 van de richtlijn Audiovisuele Media hiervoor een specifieke procedure die met een aantal belangrijke waarborgen omkleed is. Dat zo'n schorsing in uitzonderlijke omstandigheden toch mogelijk moet zijn, bewijst de situatie in de Baltische staten die hier al meer dan eens een beroep op gedaan hebben.

Verder bevatten onze Grondwet en de internationale mensenrechtenverdragen de nodige bescherming tegen censuur en preventieve maatregelen.